

Rhaglen TAR: Bwletin Ymchwil

Rhifyn 13: Hydref 2025

Croeso i fwletin ymchwil y Rhaglen TAR. Os ydych chi'n ymgymryd ag unrhyw ymchwil neu ymholiadau proffesiynol, byddem yn croesawu'r cyfle i rannu hyn gyda'r Bartneriaeth. Gallwch ddod o hyd i ragor o wybodaeth am ymchwil ar draws y bartneriaeth ar wefan y Bartneriaeth, gan gynnwys eitemau/blogiau yn Y Llais. Os hoffech wybod mwy am weithgareddau ymchwil Rhaglen TAR, cysylltwch ag Alison Glover (alison.glover@open.ac.uk).

Yn y rhifyn hwn

Mae ieithoedd yn ein cysylltu: Astudiaeth sy'n edrych ar y ffactorau sy'n dylanwadu ar ddysgwyr i astudio ieithoedd Rhyngwladol mewn TGAU.

Lles emosiynol a meddyliol: Y fframwaith statudol ar ymgorffori dull ysgol gyfan – astudiaeth gyda 12 ysgol.

Arweinyddiaeth ysgol gwrth-hiliol: Teithiau dysgu proffesiynol arweinwyr ysgol a gweithredu ymarfer proffesiynol gwrth-hiliol.

Canfyddiadau o arolygu: Mae cyfweiliadau â phedwar arweinydd ysgol yn archwilio teimladau ac ymatebion i arolygiadau ysgolion.

Gweithgareddau ymchwil y Bartneriaeth: Prosiect technoleg ymgolli gydag ysgol gynradd a chreu pecyn cymorth i gefnogi ymarfer myfyriol.

**Mae ieithoedd yn cysylltu
â ni**

*'Nid yw dysgwyr yn gweld sut a ble mae ieithoedd
Rhyngwladol yn cydweddu â'r cwricwlwm ehangach yng
Nghymru.'*

Mae nifer y dysgwyr sy'n dewis astudio ieithoedd heblaw Cymraeg a Saesneg fel pwnc TGAU wedi gostwng yn sylweddol yng Nghymru. Mae prif ffocws y papur yn seiliedig ar set ddata o bron i 6,000 o ymatebion gan ddysgwyr Blwyddyn 8 a 9 o 64 ysgol bartner y prosiect Mentora Ieithoedd Tramor Modern. Dangosodd y canfyddiadau fod defnyddioldeb (ar gyfer y dyfodol) a mwynhad personol yn ysgogwyr allweddol dros ddewis Iaith Ryngwladol yn TGAU. Roedd gan ddysgwyr hefyd awydd i ddysgu ieithoedd newydd nad oeddent yn cael eu cynnig yn yr ysgol. Fodd bynnag, nid oedd y cysylltiadau rhwng Saesneg, Ieithoedd Rhyngwladol a Chymraeg fel ieithoedd yn amlwg i lawer. Nid oedd dysgwyr yn gweld Ieithoedd Rhyngwladol o reidrwydd yn anoddach na phynciau eraill. Ymatebodd tua hanner 'mae'n ddiflas', gydag eraill yn dweud 'nid wy'n dda yn y pwnc'. Trafodir strategaethau a allai gynyddu ymgysylltiad dysgwyr ag ieithoedd hefyd.

Arfon, E., Gorrara, D., Jenkins, L. ac Owen, G. (2025) Mae Ieithoedd yn ein Cysylltu: Ymchwil i Safbwyntiau Dysgwyr ar Ieithoedd Rhyngwladol mewn Ysgolion Uwchradd yng Nghymru, *Wales Journal of Education* 27(1), tt. 1-47. <https://doi.org/10.16922/wje.27.1.2cym>

Lles emosiynol a meddyliol

'Mae'n bryd, mae'n bryd i staff ... Mae'n rhaid i staff roi'r gorau i'w seibiannau, eu ciniawau efallai i gael sgwrs adferol (gyda disgybl) ac mae angen eu seibiant a'u cinio arnynt oherwydd mae lles staff yn bwysig.'

Gall dulliau ysgol gyfan fod yn fuddiol i les cymdeithasol ac emosiynol disgyblion. Cynhaliwyd cyfweiliadau grŵp gyda 54 o staff o 12 ysgol yng Nghymru. Crybwyllwyd lefelau uwch o heriau iechyd meddwl disgyblion gan staff yn deillio o'r pandemig COVID-19 ac absenoldeb capasiti mewn gwasanaethau cymorth mewnol ac allanol. Soniwyd hefyd am les staff gwael a phwysau sylweddol ar lwyth gwaith, wedi'u gyrru'n rhannol gan weithredu'r Cwricwlwm Cymru. Arweiniodd hyn at staff i fethu paratoi'n ddigonol ar gyfer y materion mwy cymhleth sy'n cael eu hwynebu, sydd yna'n cael eu dwysáu gan ddiffyg mynediad at hyfforddiant perthnasol i allu cefnogi iechyd meddwl disgyblion a chydweithwyr.

Brown, R., Anthony, R., Eyre, I., Lennon, J., Powell, N., Haslam, Z., Rowe, A., a Moore, G. (2025) Archwiliad ansoddol o ffactorau cyd-destunol mewn ysgolion sy'n effeithio ar gyflwyno'r 'fframwaith statudol newydd ar ymgorffori dull ysgol gyfan at les emosiynol a meddyliol' yng Nghymru, iechyd meddwl ysgolion. <https://doi.org/10.1007/s12310-024-09740-z>.

Arweinyddiaeth ysgol gwrth-hiliol

'Mae angen i wrth-hiliaeth fod yn ffocws craidd o fewn cynllunio datblygu ysgolion ac ymholiad myfyriol parhaus, trwy ddull ysgol gyfan.'

Mae uchelgais Cymru 2030 o ddod yn genedl Wrth-Hiliol wedi arwain at genhadaeth amlddisgyblaethol ar gyfer newid. Er bod y Cwricwlwm Cymru yn cefnogi nodau Cynllun Gweithredu Gwrth-Hiliol Cymru, mae gan arweinwyr polisi ac ysgolion lefelau amrywiol o ddealltwriaeth ynghylch sut i roi'r uchelgais hon ar waith. Mae'r prosiect ymchwil ar raddfa fach hon yn defnyddio portreadau a data arolwg i fraslunio teithiau dysgu proffesiynol arweinwyr ysgol a gweithredu ymarfer proffesiynol gwrth-hiliol. Cyflwynir tystiolaeth gan un ysgol uwchradd a phum ysgol gynradd, ac un cynrychiolydd Awdurdod Lleol. Daeth cyfranogwyr i'r casgliad eu bod yn cydnabod eu hangen i ddysgu mwy. Ar gyfer diwygio strwythurol ystyrlon, mae'n hanfodol bod arweinwyr yn barod i fuddsoddi'r adnoddau angenrheidiol ac arddangos y dewrder sydd ei angen ar gyfer dysgu gwrth-hiliol arbenigol.

Clarke, R. a Haughton, C. (2025) Arweinyddiaeth ysgolion gwrth-hiliol yng Nghymru: o theori i ymarfer, *Tegwch mewn Addysg a Chymdeithas*. <https://doi.org/10.1177/27526461251335030>

Canfyddiadau o arolygu

'Roedd ychydig yn swreal - roedd yn rhaid i ni i gyd sefyll i fyny wrth iddyn nhw (y tîm arolygu) gerdded i mewn ac fe wnaethon nhw eistedd i lawr a mynd trwyddo, a doedd dim rhyngweithio.'

Mae atebolrwydd mewn addysg yn bodoli mewn sawl ffurf. Fodd bynnag, mae llawer wedi'i ysgrifennu am effaith negyddol arolygu ar athrawon ac arweinwyr. Cafodd pedwar arweinydd ysgol eu cyfweld i archwilio eu teimladau a'u hymatebion i arolygu, gan ddefnyddio mewnwelediadau Foucauldaidd ar bŵer a disgwrs fel ffrâm. Mae canfyddiadau'n awgrymu bod ymddygiad arolygwyr yn achosi mwy o bryder i gyfranogwyr na'r dyfarniadau a ddyfarnwyd. Er bod arweinwyr ysgolion yn derbyn bod arolygu yn broses angenrheidiol sy'n gysylltiedig â'r angen i adeiladu a chynnal hyder y cyhoedd, roeddent yn cytuno'n gyffredinol nad oedd yr arolygwyr eu hunain yn cyfathrebu'n briodol â staff yr ysgol, yn rhy awdurdodol, ac ar adegau yn amharchus.

Evans, G. (2025) Arolygydd yn galw! Canfyddiadau arweinwyr ysgolion o arolygu yng Nghymru, *Dyfodol Polisi mewn Addysg*. <https://doi.org/10.1177/14782103251320826>.

Gweithgareddau ymchwil Partneriaeth AGA y Brifysgol Agored

Yn ddiweddar, cyfrannodd Ysgol Gynradd yr Holl Saint, Wrecsam at brosiect bach i ymchwilio i'r defnydd o blatfform technoleg ymgolli (Thinglink). Ar ôl profi [ystafell ddianc ryngweithiol](#), creodd disgyblion eu hamgylcheddau dysgu rhithwir eu hunain.

Gan weithio gyda'i gilydd, mae rhai myfyrwyr addysg gychwynnol a'r tîm TAR wedi creu pecyn cymorth i gefnogi ymarfer myfyriol.

Dathliad ymchwil Partneriaeth TAR 2025

Cynhaliwyd y Gynhadledd Ymchwil TAR flynyddol ym mis Mehefin 2025; mae trafodion dwyieithog llawn y gynhadledd ar gael [yma](#); ac mae oriel ar-lein o bosteri cryno'r myfyrwyr addysg gychwynnol o'u hymholiadau proffesiynol ar raddfa fach [yma](#).

Roedd y gynhadledd yn cynnwys araith gan yr Athro Teresa Cremin, cafodd myfyrwyr a chydweithwyr ysgol bartner gyfle i rannu eu canfyddiadau ymchwil ar ystod o astudiaethau a rhoddodd trafodaeth Michael Rees (Ysgol Gyfun Gymraeg Rhydywaun) ac Amelia Thomas (Ysgol Uwchradd Fitzalan) fewnwelediadau gwerthfawr ar addysgu.

Gwaith celf gan Anthony Lewis

Cwricwlwm Cymru

Mae gwerthusiad o'r Cwricwlwm i Gymru wedi cyhoeddi ei set gyntaf o [adroddiadau llawn a chryno](#). Efallai bod rhai o ysgolion y Bartneriaeth wedi cyfrannu at y canfyddiadau hyn, gan fod amrywiaeth o ysgolion ledled Cymru wedi cymryd rhan yn y gwerthusiad.

Mae'r canfyddiadau wedi'u llywio gan amrywiaeth o ddulliau e.e. arolygon, grwpiau trafod ac astudiaethau achos ar themâu sy'n cynnwys [lechydd a lles](#); [Dylunio ac addysgeg cwricwlwm ac asesu](#); [Tegwch a chynhwysiant](#).

Ar yr un pryd, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei hymateb i bob un o'r adroddiadau unigol: [lechydd a lles](#); [Dylunio ac addysgeg cwricwlwm ac asesu](#); [Tegwch a chynhwysiant](#).

